

รูปแบบคำถามในชั้นเรียน

อ.จันทร์ชัย อธิเกียรติ

ภาควิชาหลักสูตรและการสอน

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน ครูมักจะถามคำถามประเภทต่างๆ เพื่อสอบภูมิความรู้ หรือ ทัศนคติความคิดเห็นต่างๆ ของผู้เรียน รูปแบบคำถามอันจะช่วยให้ครูเลือกใช้ให้เหมาะสมกับลักษณะของผู้เรียน และโอกาสต่างๆ นั้นมีหลากหลายรูปแบบ ดังนี้

๑. คำถามปลายเปิด (open-ended questions)

คำถามปลายเปิดเป็นคำถามที่ให้ผู้เรียนหาข้อมูลมาตอบ อาจเริ่มต้นด้วยคำว่า “ใคร” “อะไร” “เมื่อไร” “ที่ไหน” “ทำไม” หรือ “อย่างไร” เป็นต้น คำถามปลายเปิดสามารถใช้เปิดบทสนทนา หรือพูดคุยเกี่ยวกับหัวข้อใดหัวข้อหนึ่งได้ เช่น

“เราใช้คำราชาศัพท์กับใครบ้างเอ่ย”

“ทำไมนักเรียนถึงคิดอย่างนั้นล่ะ”

คำถามลักษณะนี้อาจถามคำถาม โดยให้ข้อมูลส่วนหนึ่งเพื่อให้ผู้เรียนตอบเฉพาะข้อมูลที่เราสงสัยได้ เช่น

“คำบุพพทมิทั้งที่เชื่อมกับบทอื่นและไม่เชื่อมกับบทอื่น คำบุพพทมิที่ไม่เชื่อมกับบทอื่นได้แก่คำว่าอะไรบ้าง”

“การแต่งกลอนต้องคำนึงถึงเรื่องเสียงวรรณยุกต์ทำยวรรคแต่ละวรรค คำทำยวรรคแรก ควรใช้คำที่มีเสียงวรรณยุกต์ใดบ้าง”

๒. คำถามปลายปิด (closed ended questions)

คำถามลักษณะนี้เป็นการถามเพื่อให้ตอบรับหรือปฏิเสธ หรือให้เลือกตอบจากตัวเลือกที่ครูให้ แต่จะทำให้นักเรียนมีโอกาสคิดด้วยตัวเองน้อยกว่าคำถามปลายเปิด

*** มีคำตอบให้เลือกเพียง ๒ คำตอบ (Dichotomous Questions) เช่น

“ตัวละครทำอย่างนี้ถูกหรือผิด”

“นักเรียนคิดว่า คำนี้เป็นคำกริยาหรือเปล่า”

*** มีคำตอบให้เลือกหลายคำตอบ (Multiple Choice Questions) เช่น

“เรื่องนี้ใช้คำประพันธ์ประเภทไหน โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน หรือร่าย”

“คำนี้มี ๕ ชนิด คำนี้เป็นคำนามชนิดใด”

*** สามารถเลือกคำตอบได้หลายคำตอบ (Checklist Questions) เช่น

“คำต่อไปนี้ คำไหนสะกดผิดบ้าง”

“ตัวละครต่อไปนี้ ตัวละครไหนเป็นฝ่ายพระราม”

*** ให้จัดลำดับที่ (Rank Questions) เช่น

“ภาพ ๕ ภาพนี้มาจากนิทานที่ได้ฟังไป ภาพนี้น่าจะอยู่ลำดับที่เท่าไร”

“เรียงลำดับคำพูดของประธาน ๕ ประโยคต่อไปนี้ ตามวาระการประชุม”

*** ให้แสดงลำดับความสำคัญมากน้อย (Scales Questions) เช่น

“ส่วนประกอบของจดหมายเหล่านี้ ส่วนใดควรเขียนก่อน”

“ตัวละครต่อไปนี้ นักเรียนชอบตัวละครใดมากที่สุด

๓. คำถามนำและจำกัดคำตอบ (leading and restrictive questions)

คำถามนำและคำถามแบบจำกัดคำตอบจะทำให้การตอบของผู้เรียนแคบลง คำถามประเภทนี้ไม่สามารถแน่ใจได้ว่าผู้เรียนเข้าใจจริงหรือไม่ แต่ก็สามารถใช้คำถามประเภทนี้ได้เมื่อต้องการยืนยันว่าเป็นเช่นนั้นจริงหรือไม่ เช่น

“ตัวละครนี้ มีนิสัยที่ไม่ดี เราควรทำแบบนั้นหรือไม่”

“คำนี้ มีตัวสะกดในแม่กน จะเป็นคำเป็นได้ไหม”

๔. คำถามตรง (direct question)

ถ้าครูไม่แน่ใจเกี่ยวกับคำตอบของผู้เรียนว่ารู้จริงหรือไม่ ก็อาจจะใช้คำถามตรงๆ ก็ได้ โดยถามด้วยคำถามที่สามารถตอบได้ด้วยคำพูดสั้นๆ ข้อดีของคำถามแบบนี้คือ ผู้เรียนจะรู้ว่าจะตอบให้ตรงประเด็นได้อย่างไร เมื่อจะใช้คำถามตรงต้องใช้วิธีที่สั้นและการถามแต่ละครั้งควรถามเพียงคำถามเดียว เช่น

“คำนี้เป็นคำเป็น นักเรียนสังเกตได้จากตัวสะกดว่าอยู่ในมาตราใด”

“ประโยคนี้เป็นประโยคกรรม เพราะมีกรรมอยู่ส่วนใดของประโยค”

๕. การถามโดยทวนคำพูดของผู้เรียนหรือการถามแบบทวนความ (paraphrasing content)

การถามโดยทวนคำพูดของผู้เรียนเป็นคำถามที่ครูถามโดยทวน ๒ – ๓ คำสุดท้ายที่ผู้เรียนพูด ซึ่งเป็นการบอกผู้เรียนว่าครูได้ยินสิ่งที่ผู้เรียนพูดและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนตรวจสอบว่าครูเข้าใจถูกต้องหรือไม่ วิธีการทวนคำพูดนี้มีประโยชน์มากในการพูดกับผู้เรียนที่ไม่ค่อยพูดและผู้ที่ถูกถามคำตอบคำ ผู้เรียนเกือบทุกคนจะตอบสนองดีต่อคำถามแบบนี้ เช่น

คำพูดของผู้เรียน	การถามทวนความของครู
“ผมคิดว่า วรรณคดีเรื่องนี้ไม่สนุก”	“เธอคิดว่า เรื่องนี้ไม่สนุก ทำไมถึงไม่สนุกล่ะ”
“เพราะผมแปลไม่ได้ ผมไม่ทราบความหมายของคำศัพท์”	“เธอรู้สึกไม่สนุก เพราะเธอแปลคำศัพท์ไม่ได้ แล้วถ้าอ่านเรื่องย่อที่เขาแปลเอาไว้แล้วล่ะ”
“ถ้าแปลไว้แล้ว ผมชอบอ่าน เพราะไม่มีคำศัพท์”	“ถ้าไม่มีคำศัพท์ เธออาจจะอ่านได้อย่างสนุก อย่างนี้แสดงว่า วรรณคดีจะสนุกหรือไม่สนุกก็ได้ขึ้นอยู่กับเนื้อเรื่อง แต่อยู่ที่ว่ามีคำศัพท์ยากหรือเปล่าใช่ไหม...”

๖. การถามคำถามแบบสะท้อนความรู้สึก (reflecting response)

การถามลักษณะนี้เป็นการสะท้อนให้เห็นว่าครูเข้าใจความรู้สึกของผู้เรียน เป็นคำถามที่ผู้

ถามต้องการหยังความรู้สึกของผู้ถูกถามโดยใช้คำพูดสะท้อนว่าผู้เรียนมีอาการอย่างไร ตรงกับที่ครูคิดหรือไม่ เช่น

“ครูคิดว่า เรื่องนี้ไม่ยากเท่าไร เธอคิดว่าเรื่องนี้ยากไหม”

“ครูเห็นว่า เธอกำลังกังวลเรื่องการเขียนเรียงความ เธอจะเริ่มต้นเขียนมันอย่างไร”

๗. การถามเพื่อสรุปความ

เป็นการสรุปความเข้าใจของครูว่า ผู้เรียนได้อะไรกับครูและครูเข้าใจสิ่งที่ผู้เรียนบอกถูกต้องหรือไม่ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้รับ เช่น

“สรุปว่า เธอตอบข้อ ก. เพราะสังเกตจากตัวสะกดใช่ไหม”

“จากที่เธออธิบายมา เรื่องนี้ให้ข้อคิดอยู่ ๓ ข้อ มีอะไรบ้างนะ”

เทคนิคในการใช้คำถาม

๑. ครูควรเตรียมคำถามต่างๆ ไว้ล่วงหน้า และพยายามคาดเดาคำตอบของผู้เรียนในแต่ละคาบเรียน

๒. ครูควรฟังก่อนถาม และฟังหลังจากถาม หมายถึงก่อนจะถามควรรับฟังความคิดเห็นและสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนเสียก่อน และเมื่อถามไปแล้วก็ควรตั้งใจฟังคำตอบของผู้เรียนด้วย

๓. ครูควรพยายามประสานสายตากับผู้เรียน เพื่อแสดงความจริงใจของคำถามหรือแสดงความใส่ใจคำตอบของผู้เรียน

๔. ครูควรสังเกตปฏิกิริยาของผู้เรียนและแสดงปฏิกิริยาตอบกลับที่เหมาะสมต่อผู้เรียน เช่น การยิ้ม การตอบรับ การชมเชย หรือการให้กำลังใจต่อคำตอบของผู้เรียน

๕. ครูควรพยายามอ่านภาษาท่าทางของผู้เรียนขณะตอบคำถาม เพื่อให้ทราบบุคลิก ความเข้าใจ การสื่อความหมายของผู้เรียนแต่ละคน

๖. ครูควรสังเกตลักษณะการตอบ น้ำเสียงและความเร็วของการตอบ เพื่อให้ทราบความตั้งใจและความจริงใจของผู้เรียน

๗. ครูอาจถามคำถามเพิ่มเติมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจน หากเห็นว่าผู้เรียนไม่ตอบคำถามหรือใช้เวลาคิดคำตอบนานเกินไป เพราะผู้เรียนอาจไม่เข้าใจคำถามหรือคำถามยากเกินไป และยังเป็นการแสดงให้เห็นว่าครูกำลังฟังและพยายามทำความเข้าใจในสิ่งที่ผู้เรียนจะตอบ

๘. ครูอาจหยุดพักการสนทนาหรือใช้การเงียบ เพื่อไม่ขัดจังหวะการตอบหรือเพื่อสังเกตปฏิกิริยาผู้เรียน หรือใช้เป็นเครื่องหมายแสดงการยอมรับหรือตอบรับ แต่ไม่ควรเงียบนานเกินไปหรือเงียบโดยขาดเหตุผล เพราะจะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกอึดอัด

๙. ความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับผู้เรียน เช่น ความใส่ใจ การเข้าใจหรือการเคารพซึ่งกันและกัน จะทำให้การถามและการตอบประสบความสำเร็จ

๑๐. หากผู้เรียนตอบคำถามไม่ได้หรือไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ครูควรเปลี่ยนคำถาม และควรช่วยเหลือจนกระทั่งผู้เรียนตอบได้ แต่ต้องไม่เป็นการบิบบังคับจนเกินไป
